

OCENA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH

Anna Michalska

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Abstrakt. Celem pracy jest przedstawienie wyników badań dotyczących oceny rozwoju kapitału społecznego na obszarach wiejskich. Analiza uzyskanych danych wskazuje powody wzięcia udziału w programach aktywizacji osób bezrobotnych, rodzaje wybieranych form aktywizacji, poziom satysfakcji z udziału w wybranych formach i rezultaty aktywizacji osób bezrobotnych w postaci znalezienia pracy.

Słowa kluczowe: rozwój, bezrobocie, aktywizacja zawodowa

WSTĘP

Zmieniająca się sytuacja ekonomiczna w naszym kraju doprowadziła do zauważenia wielu problemów dotyczących kapitału społecznego, na które wcześniej nie zwracano tak dużej uwagi. Pomimo tego, że już dawno ustalono, iż cechą gospodarki wolno-rynkowej jest istnienie bezrobocia i problem ten jest przedmiotem dyskusji ekonomicznych, politycznych i moralnych, w naszym kraju dość długo był marginalizowany [Oyrzanowski 1995].

Sytuacja taka mogła wynikać z faktu, że negatywne skutki bezrobocia odczuwane przez całe społeczeństwo dopiero niedawno zostały powiązane przyczynowo z samym bezrobociem. Wzrastająca liczba osób bezrobotnych wiąże się z ponoszeniem przez resztę pracującego społeczeństwa większych kosztów świadczeń socjalnych, ograniczeniem dochodów z podatków i składek ubezpieczeniowych. Ponadto rozszerza się zjawisko patologii społecznej, wzrost napięć i konfliktów sprzyjających zagrożeniu bezpieczeństwa i spokoju społecznego czy pogłębienie niepewności społecznej [Możdżeńska-Mrozek i Szyłko-Skoczny 1998].

Pomimo starań wielu instytucji organizacji rządowych, które wprowadzają programy mające ograniczyć i przeciwdziałać skutkom bezrobocia, do tej pory nie udało się rozwiązać problemu lub wypracować skutecznych narzędzi ani mechanizmów zmniejszających rozmiary i skutki tego zjawiska. Niezwykle ważnym problemem do rozwiązania w tym zakresie okazuje się zmniejszenie nadmiaru siły roboczej i ograniczanie zarówno jawnego, jak i ukrytego bezrobocia na obszarach wiejskich. Jednym ze źródeł tego typu bezrobocia była likwidacja państwowych i spółdzielczych zakładów pracy, funkcjonalnie związanych ze środowiskiem wiejskim. Liczą się tutaj również placówki obsługi rolnictwa i uspołecznione gospodarstwa rolne oraz istniejące pod ich patronatem liczne obiekty infrastruktury socjalnej. Część likwidowanych zakładów pracy została przejętych przez prywatnych usługodawców. Jednak utworzone miejsca pracy nie zrównoważyły ubytku stanowisk pracy, a byli pracownicy państwowych gospodarstw rolnych okazali się grupą bezrobotnych o mentalności i cechach społeczno-zawodowych szczególnie utrudniających ich ponowną aktywizację zawodową [Niedzielski 2000].

Pobudzenie aktywności osób bezrobotnych z obszarów wiejskich może przyczynić się do: zmniejszenia bezrobocia poprzez aktywizację zawodową, pomocy w samozatrudnieniu czy tworzenia miejsc pracy w innych miejscowościach. Jednak najważniejszym problemem w tym zakresie jest zmotywowanie osób bezrobotnych z tych obszarów do tego, żeby się nie zniechęcały i chciały starać się podejmować pracę.

Głównym celem badania było sprawdzenie, jakie czynniki i formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych wpływają na rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich. Sformułowano następujące cele częściowe:

- poznanie powodów wzięcia udziału respondentów w różnych formach aktywizacji osób bezrobotnych,
- poznanie form aktywizacji, z których korzystały osoby bezrobotne, w celu własnego rozwoju,
- poznanie opinii respondentów o programach aktywizacji osób bezrobotnych, w których wzięli udział,
- sprawdzenie skuteczności programów aktywizacji osób bezrobotnych w znalezieniu pracy.

Postawiono następującą hipotezę: różne czynniki i formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych wpływają na rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich. W celu weryfikacji hipotezy głównej sformułowano następujące hipotezy częściowe:

- istnieją odmienne powody wzięcia udziału respondentów w różnych formach aktywizacji osób bezrobotnych,
- respondenci korzystają z różnych form aktywizacji osób bezrobotnych,
- osoby ankietowane pozytywnie oceniają swój udział w wybranych formach aktywizacji osób bezrobotnych,
- respondenci znaleźli pracę po wzięciu udziału w wybranych formach aktywizacji zawodowej.

BEZROBOCIE

Wielu autorów i wiele instytucji podjęło się usystematyzowania definicji osoby bezrobotnej. Ogólnie rzecz biorąc osobą bezrobotną jest ktoś niezatrudniony i nie wykonu-

jący pracy zarobkowej, ale zdolny i gotowy do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy w ciągu dwóch tygodni, który w ciągu ostatniego miesiąca szukał pracy. Jest to również osoba nie ucząca się w szkole w systemie dziennym i zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym Urzędzie Pracy, nie mająca prawa do emerytury, renty inwalidzkiej, świadczeń rehabilitacyjnych, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, wychowawczego, nie będąca właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej powyżej 2 ha przeliczeniowych, która ukończyła 18 lat (z wyjątkiem młodocianych absolwentów), a nie ukończyła 60 lub 65 lat (kobiety i mężczyźni) [Czarny 2011, Możdżeńska-Mrozek i Szyłko-Skoczny 1998, Giddens 2007].

W literaturze wyróżnia się pasywne i aktywne instrumenty przeciwdziałania bezrobociu. Do pasywnych instrumentów zostały zaliczone zasiłki dla osób bezrobotnych oraz inne świadczenia socjalne, które mają na celu zapewnić egzystencję osobom pozbawionym pracy. Natomiast aktywne instrumenty przeciwdziałania bezrobociu to: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i przekwalifikowania zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, pożyczki dla osób bezrobotnych lub dla pracodawców czy dopłaty dla pracodawców zatrudniających osoby bezrobotne. Wszystkie aktywne instrumenty mają na celu łagodzenie skutków bezrobocia poprzez kreowanie zatrudnienia i poprawę szans osób bezrobotnych na znalezienie pracy. Jednak skuteczność wymienianych instrumentów jest ograniczona, gdyż ze względów finansowych i organizacyjnych są one stosowane wobec niewielkiej grupy osób bezrobotnych. W rezultacie służą tylko do przerwania na pewien czas sytuacji bezrobocia i niezwykle rzadko prowadzą do stałego zatrudnienia [Możdżeńska-Mrozek i Szyłko-Skoczny 1998, Rynek pracy... 1999, Kabaj 2000].

Autorzy różnych programów naprawczych dotyczących bezrobocia wyróżniają różne jego typy. Do najbardziej popularnych można zaliczyć [Czarny 2011, Możdżeńska-Mrozek i Szyłko-Skoczny 1998, Rynek... 2002, Giddens 2007]:

- bezrobocie długookresowe, zwykle zalicza się tu już półroczny okres bezrobocia, często dotykające osoby, które straciły już nadzieję na znalezienie pracy, przez co przestają jej szukać intensywnie, a po pewnym czasie przestają być zdolne do jej podjęcia,
- bezrobocie sezonowe, dotyczące wielu branż i gałęzi przemysłu (rolnictwo, budownictwo),
- bezrobocie ludzi młodych, dotyczące zwykle osób po ukończeniu edukacji, które nie mają jeszcze doświadczenia, a przedsiębiorstwa w dobie kryzysu niechętnie chcą inwestować w szkolenie pracowników,
- bezrobocie osób w wieku podeszłym, którym bardzo trudno znaleźć pracę ze względu na niechęć pracodawców w inwestowanie w pracownika, w krótkim czasie odchodzącego na emeryturę,
- bezrobocie ukryte, dotyczące grupy osób pozbawionych pracy, które z różnych przyczyn nie zarejestrowały się jako bezrobotne; duża grupa takich osób zamieszkuje obszary wiejskie, reprezentują je również osoby długotrwale bezrobotne, które straciły już nadzieję na znalezienie jakiegokolwiek pracy,
- bezrobocie jawne, dotyczące osób zarejestrowanych w Urzędach Pracy,
- bezrobocie fikcyjne, dotyczące osób zarejestrowanych jako bezrobotne, ale nie chcących podjąć jakiegokolwiek pracy,
- bezrobocie frykcyjne, trwające przez krótki czas, często spowodowane mobilnością pracowników, którzy zmieniają miejsce zamieszkania, miejsce pracy czy

wchodzących w kolejne fazy cyklu życia, takie jak koniec edukacji czy powrót do pracy po urodzeniu dziecka,

- bezrobocie strukturalne, powstające, kiedy nie ma na rynku poszukiwanych miejsc pracy związane z większymi przemianami ekonomicznymi; pracodawcy mogą proponować pracę, ale nie ma osób, które mają kwalifikacje żeby ją podjąć,
- bezrobocie cykliczne, związane z cyklicznymi zmianami i niedoborem popytu w gospodarce,
- bezrobocie powszechne, dotyczące dużych obszarów danego kraju,
- bezrobocie regionalne, dotyczące poszczególnych regionów.

Należy zwrócić szczególną uwagę na skutki psychospołeczne, które wywołuje przedłużające się bezrobocie. Bezrobocie niemal zawsze prowadzi do obniżenia standardu życia, nawet jeśli są wypłacane świadczenia mające kompensować pracę. Często pojawia się poczucie krzywdy i frustracji, co sprzyja izolacji społecznej i może stać się jednym z czynników utraty kwalifikacji zawodowych czy pogorszenia stanu zdrowia mierzonego takimi wskaźnikami, jak: poczucie szczęścia, swoboda działania, zadowolenie z życia, ogólny dobrostan, lęk czy depresja. Przedłużający się brak pracy jest powodem szybkiej degradacji ekonomicznej jednostki i rodziny, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa [Możdżeńska-Mrozek i Szytko-Skoczny 1998, Psychologia... 2003].

METODA BADAWCZA

Kontakt z osobami, które wzięły udział w badaniu został nawiązany drogą telefoniczną. Następnie zostało uzgodnione spotkanie, podczas którego został wypełniony kwestionariusz. Ankieta składała się z 17 pytań dotyczących sytuacji społeczno-ekonomicznej osób, które mieszkają na obszarach wiejskich, były bezrobotne i wzięły udział w różnych formach rozwoju proponowanego przez miejscowe Urzędy Pracy. Na podstawie uzyskanych wyników została stworzona baza danych, która umożliwiła analizę zebranych informacji.

CHARAKTERYSTYKA OSÓB BADANYCH

W badaniu ankietowym wzięło udział 132 mieszkańców obszarów wiejskich pięciu gmin z dwóch powiatów województwa kujawsko-pomorskiego. Osoby badane skorzystały z różnych form pomocy w rozwoju kapitału społecznego prowadzonych przez miejscowe Urzędy Pracy. Wśród osób ankietowanych były 63 kobiety i 69 mężczyzn.

Podczas analizy danych zebranych od respondentów utworzono pięć przedziałów wiekowych. Najwięcej respondentów (39,4%) zakwalifikowano do przedziału wiekowego 28-37 lat, wśród nich znalazło się 22,0% mężczyzn i 17,4% kobiet. W przedziale wiekowym 18-27 lat umieszczono 21,2% osób ankietowanych, a wśród nich było 12,1% mężczyzn i 9,1% kobiet. Z kolei, do przedziału wiekowego 38-47 lat zakwalifikowało się 16,7% respondentów, wśród których było 12,1% kobiet i 4,6% mężczyzn. W przedziale wiekowym 48-57 lat umieszczono 14,4% ankietowanych osób, w tym 8,3% mężczyzn i 6,1% kobiet. Do ostatniego przedziału wiekowego od 58 do 67 lat zakwalifikowano 8,3% respondentów, a wśród nich było 5,3% mężczyzn i 3,0% kobiet (tab. 1).

Tabela 1. Podział osób badanych ze względu na wiek i płeć (%)
 Table 1. Classification of persons surveyed in relation to sex and age (%)

Płeć Sex	Wiek (lat) – Age (years)					Razem Total
	18-27	28-37	38-47	48-57	58-67	
Kobiety – Women	9,1	17,4	12,1	6,1	3,0	47,7
Mężczyźni – Men	12,1	22,0	4,6	8,3	5,3	52,3
Razem – Total	21,2	39,4	16,7	14,4	8,3	100,0

Źródło: opracowanie własne.
 Source: author's own data compilation.

Respondenci w liczbie 34,1% zadeklarowali posiadanie wyższego wykształcenia, wśród nich znalazło się 18,9% kobiet i 15,2% mężczyzn. Wykształcenie zawodowe miało 27,2% osób ankietowanych, wśród których było 15,9% mężczyzn i 11,4% kobiet. Średnie techniczne wykształcenie zostało zadeklarowane przez 24,2% badanych osób, wśród nich znalazło się 19,7% mężczyzn i 4,5% kobiet. Wykształcenie średnie ogólnokształcące miało 14,4% respondentów, z których 12,9% to kobiety, a 1,5% – mężczyźni (tab. 2).

Tabela 2. Podział osób badanych ze względu na wykształcenie i płeć (%)
 Table 2. Classification of persons surveyed in relation to sex and education (%)

Płeć Sex	Wykształcenie – Education				Razem Total
	zawodowe vocational school	średnie ogólnokształcące comprehensive secondary school	średnie techniczne technical secondary school	wyższe high	
Kobiety – Women	11,4	12,9	4,5	18,9	47,7
Mężczyźni – Men	15,9	1,5	19,7	15,2	52,3
Razem – Total	27,3	14,4	24,2	34,1	100,0

Źródło: opracowanie własne.
 Source: author's own data compilation.

Osoby ankietowane reprezentują gospodarstwa domowe różnej wielkości. Ponad połowa (53,8%) respondentów żyło w gospodarstwie domowym składającym się z 3-4 osób, wśród których było 28,8% mężczyzn i 25,0% kobiet. W przedziale 1-2 osób w gospodarstwie domowym znalazło się 28,8% badanych osób, a wśród nich 15,2% mężczyzn i 13,6% kobiet. W przedziale 7 lub więcej osób w gospodarstwie domowym umieszczono 11,3% respondentów, a wśród nich było 6,8% kobiet i 4,5% mężczyzn. Najmniej liczna grupa (6,1%) reprezentowała gospodarstwa domowe składające się z 5-6 osób, w których było 3,8% mężczyzn i 2,3% kobiet (tab. 3).

Tabela 3. Podział osób badanych ze względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym i płeć (%)
 Table 3. Classification of surveyed persons, in relation to the number of people in household and sex (%)

Płeć Sex	Liczba osób w gospodarstwie domowym Number of people in household				Razem Total
	1-2	3-4	5-6	≥ 7	
Kobiety – Women	13,6	25,0	2,3	6,8	47,7
Mężczyźni – Men	15,2	28,8	3,8	4,5	52,3
Razem – Total	28,8	53,8	6,1	11,3	100,0

Źródło: opracowanie własne.
 Source: author's own data compilation.

WYNIKI BADAŃ

Wszyscy respondenci wzięli udział w programach aktywizujących osoby bezrobotne. Kierowały nimi różne powody. Najwięcej osób (36,3%) chciało poprawić swoją sytuację materialną, wśród nich znalazło się 20,4% mężczyzn i 15,9% kobiet. Respondentami w liczbie 31,1% kierowała chęć zysku; wśród nich znalazło się 25,0% mężczyzn i 6,1% kobiet. Osoby ankietowane w liczbie 26,5% motywowało swoje działania chęcią bycia niezależnym, było to 21,2% kobiet i 5,3% mężczyzn. Próba samorealizacji była motywacją działania dla 6,1% badanych osób, wśród których znalazło się 4,6% kobiet i 1,5% mężczyzn (tab. 4).

Tabela 4. Podział osób badanych ze względu na powody udziału w aktywnych formach rozwoju kapitału społecznego i płeć (%)
 Table 4. Classification of surveyed people, in relation to reasons of taking part in active forms of social development and sex (%)

Powód udziału w aktywnych formach rozwoju kapitału społecznego Reasons of taking part in active forms of social development	Płeć – Sex		Razem Total
	kobiety women	mężczyźni men	
Poprawa sytuacji materialnej Better financial situation	15,9	20,4	36,3
Chęć bycia niezależnym Intention to be independent	21,2	5,3	26,5
Chęć zysku Intention of getting profit	6,1	25,0	31,1
Próba samorealizacji Self realisation attempt	4,6	1,5	6,1

Źródło: opracowanie własne.
 Source: author's own data compilation.

Najwięcej respondentów (31,1%) wzięło udział w stażach; wśród nich znalazło się 18,2% mężczyzn i 12,9% kobiet. Szkolenia były wybrane przez 26,5% osób badanych

jako forma aktywizacji zawodowej, wśród których było 15,9% kobiet i 10,6% mężczyzn. Osoby ankietowane w liczbie 22,7% wykorzystało jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej; wśród nich było 12,1% mężczyzn i 10,6% kobiet. Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy było wykorzystane przez 19,7% respondentów, wśród których znalazło się 11,4% mężczyzn i 8,3% kobiet (tab. 5).

Tabela 5. Podział osób badanych ze względu na udział w formach wsparcia rozwoju kapitału społecznego i płeć (%)

Table 5. Classification of surveyed people in relation to forms of support of social capital development participated in and sex (%)

Formy rozwoju – Forms of development	Płeć – Sex		Razem Total
	kobiety – women	mężczyźni – men	
Szkolenia – Training	15,9	10,6	26,5
Staże – Placements	12,9	18,2	31,1
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy Professional preparation in the workplace	8,3	11,4	19,7
Wykorzystanie środków na podjęcie własnej działalności gospodarczej Use of means to take up their own business	10,6	12,1	22,7

Źródło: opracowanie własne.
Source: author's own data compilation.

Osoby ankietowane w liczbie 44,7% były w pełni usatysfakcjonowane z formy aktywizacji zawodowej, w której wzięły udział; wśród nich było 28,0% kobiet i 16,7% mężczyzn. Częściowo usatysfakcjonowanych było 37,1% osób ankietowanych, wśród których 27,3% to mężczyźni i 9,8% – kobiety. Zupełnie inne oczekiwania wobec wybranej formy aktywizacji zawodowej miało 11,4% respondentów, a wśród nich znalazło się 6,8% mężczyzn i 4,6% kobiet. Brak satysfakcji odczuło 6,8% osób badanych – 5,3% kobiet i 1,5% mężczyzn (tab. 6).

Zdecydowana większość (80,3%) osób badanych wykazała chęć ponownego uczestnictwa w różnych formach aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych; wśród nich znalazło się 42,4% kobiet i 37,9% mężczyzn. Tylko 19,7% respondentów było zdecydowanych, że nie weźmie udziału w tego typu aktywności, wśród których było 14,4% mężczyzn i 5,3% kobiet (tab. 7).

Pomimo wzięcia udziału w różnych formach aktywizacji zawodowej po upływie czterech miesięcy, 39,4% respondentów nadal nie miało pracy, a wśród nich było 23,5% kobiet i 15,9% mężczyzn. W grupie osób (27,3%), które znalazły pracę przed upływem czterech miesięcy znalazło się 19,7% mężczyzn i 7,6% kobiet. Respondenci w liczbie 17,4% znaleźli pracę przed upływem dwóch miesięcy; było to 10,6% kobiet i 6,8% mężczyzn. Przed upływem jednego miesiąca od wzięcia udziału w formie aktywizacji zawodowej dla osób bezrobotnych 9,1% respondentów znalazło pracę, a wśród nich 5,3% mężczyzn i 3,8% kobiet. Tylko 6,8% osób ankietowanych znalazło pracę przed upływem trzech miesięcy od wzięcia udziału w wybranej formie aktywizacji zawodowej; należało do nich 4,5% mężczyzn i 2,3% kobiet (tab. 8).

Tabela 6. Podział osób badanych ze względu na stopień satysfakcji z uczestnictwa w różnych formach aktywizacji zawodowej i płeć (%)

Table 6. Classification of people in relation to the level of satisfaction of participation in various forms of professional activation and sex (%)

Płeć – Sex	Stopień satysfakcji – Level of satisfaction				Razem Total
	pełna satysfakcja full satisfaction	częściowa satysfakcja partial satisfaction	brak satysfakcji the lack of satisfaction	zupełnie inne oczekiwania completely different expectations	
Kobiety – Women	28,0	9,8	5,3	4,6	47,7
Mężczyźni – Men	16,7	27,3	1,5	6,8	52,3
Razem – Total	44,7	37,1	6,8	11,4	100,0

Źródło: opracowanie własne.
Source: author's own data compilation.

Tabela 7. Podział osób badanych ze względu na chęć ponownego uczestnictwa w różnych formach aktywizacji zawodowej i płeć (%)

Table 7. Classification surveyed people on activation relation to intention to take part in various forms of professional activation and sex (%)

Płeć – Sex	Chęć uczestnictwa w formach aktywizacji zawodowej Intention to take part in forms of professional activation		Razem Total
	tak – yes	nie – no	
Kobiety – Women	42,4	5,3	47,7
Mężczyźni – Men	37,9	14,4	52,3
Razem – Total	80,3	19,7	100,0

Źródło: opracowanie własne.
Source: author's own data compilation.

Tabela 8. Podział osób badanych ze względu na czas poszukiwania pracy po wzięciu udziału w wybranej formie aktywności zawodowej i płeć (%)

Table 8. Classification of surveyed people on activation to time of looking for work after taking part in chosen form of professional activation and sex (%)

Płeć – Sex	Cas poszukiwania pracy (miesiące) – Time of looking for work (months)				
	1	2	3	4	brak pracy luck of work
Kobiety – Women	3,8	10,6	2,3	7,6	23,5
Mężczyźni – Men	5,3	6,8	4,5	19,7	15,9
Razem – Total	9,1	17,4	6,8	27,3	39,4

Źródło: opracowanie własne.
Source: author's own data compilation.

WNIOSKI

Główny cel badania, którym było sprawdzenie, jakie czynniki i formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych wpływają na rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich, został osiągnięty przez realizację celów częściowych.

Pierwszy cel częściowy, polegający na poznaniu powodów wzięcia udziału respondentów w różnych formach aktywizacji osób bezrobotnych, umożliwił ustalenie, że respondenci mieli różne motywy do uczestnictwa w aktywizacji zawodowej. Najczęściej była zgłaszana chęć poprawy sytuacji materialnej i chęć osiągnięcia zysku. Uzyskane dane potwierdziły pierwszą z hipotez częściowych, zakładającą, że istnieją odmienne powody wzięcia udziału respondentów w różnych formach aktywizacji osób bezrobotnych.

Kolejny cel częściowy zakładał poznanie form aktywizacji zawodowej, z których korzystały osoby bezrobotne w celu własnego rozwoju. Analiza danych wskazała cztery takie formy: szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy i wykorzystanie jednorazowych środków na podjęcie własnej działalności gospodarczej. Z wymienionych form najczęściej osoby ankietowane wybierały staże. Została potwierdzona druga z hipotez częściowych zakładająca, że respondenci korzystają z różnych form aktywizacji osób bezrobotnych.

Trzeci cel częściowy, polegający na poznaniu opinii respondentów o programach aktywizacji osób bezrobotnych, w których wzięli udział, umożliwił ustalenie, że zdecydowana większość osób ankietowanych była w pełni lub częściowo usatysfakcjonowana z wzięcia udziału w wybranych formach aktywizacji zawodowej. Zdecydowana większość respondentów wyraziła chęć ponownego uczestnictwa w różnych formach aktywizacji zawodowej. Zebrane dane umożliwiają częściowe potwierdzenie trzeciej hipotezy częściowej zakładającej, że osoby ankietowane pozytywnie oceniają swój udział w wybranych formach aktywizacji osób bezrobotnych.

Czwarty cel częściowy zakładał sprawdzenie skuteczności programów aktywizacji osób bezrobotnych w znalezieniu pracy. Zebrane dane umożliwiły ustalenie, że zdecydowana większość osób ankietowanych znalazła pracę przed upływem czterech miesięcy od momentu ukończenia udziału w wybranej formie aktywizacji zawodowej. Fakt ten potwierdza czwartą hipotezę częściową zakładającą, że respondenci znaleźli pracę po wzięciu udziału w wybranych formach aktywizacji zawodowej.

Podsumowując można założyć, że formy aktywizacji zawodowej dla osób bezrobotnych, w których respondenci wzięli udział, były w większości skuteczne i wystarczające do znalezienia pracy. Jest wiele czynników, które warunkują rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich. Niektóre z tych czynników blokują ten rozwój i pomimo aktywizacji osób bezrobotnych, część z nich nie znalazła pracy w niedługim czasie po próbie poszerzenia swoich umiejętności, co może powodować frustrację i niechęć do podejmowania dalszych działań prowadzących do znalezienia pracy. Jak wynika z przeprowadzonych badań, jednym z najważniejszych czynników wpływających na rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich jest chęć zmiany własnej sytuacji materialnej. Właśnie ta chęć działania prowadzi do rozwoju, znalezienia pracy i poprawy sytuacji materialnej w gospodarstwach domowych na obszarach wiejskich.

LITERATURA

- Czarny B., 2011. Podstawy ekonomii. PWE, Warszawa.
- Giddens A., 2007. Socjologia. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa.
- Kabaj M., 2000. Modele przeciwdziałania bezrobociu. Przeszłość i przyszłość. W: Praca i polityka społeczna w perspektywie XXI wieku. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Możdżeńka-Mrozek D., Szyłko-Skoczny M., 1998. Kwestia bezrobocia. W: Polityka Społeczna. Red. A. Rajkiewicz, J. Supińska, M. Książkowski. Biblioteka Pracownika Socjalnego, Katowice.
- Niedzielski E., 2000. Przedsiębiorczość gospodarcza i bezrobocie na obszarach wiejskich. Wyd. Uniw. Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Oyrzanowski B., 1995. Makroekonomia. Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Warszawa.
- Psychologia. Podręcznik akademicki. 2003. Red. J. Strelau. T. 3. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
- Rynek pracy w wybranych krajach. Metody przeciwdziałania bezrobociu. 1999. Red. E. Kryńska. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Rynek pracy wobec integracji z Unią Europejską. 2002. Red. S. Borkowska. Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.

EVALUATION OF DEVELOPMENT OF SOCIAL CAPITAL IN RURAL AREAS

Summary. The aim of this work is to present the results of the research related to development of social capital in rural areas. Analysis of the obtained data indicated the reasons for participation in programmes of unemployed activation, the types of chosen forms of activation, the level of satisfaction from participation in the selected forms and finding work as a result of the activation of unemployed respondents.

Key words: development, unemployment, professional activation

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 1.05.2012

Do cytowania – For citation: Michalska A., 2012. Ocena rozwoju kapitału społecznego na obszarach wiejskich. J. Agribus. Rural Dev. 3(25), 159-168.